

Срібна Є. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-6676-0606],
к.е.н., старший викладач,
Ступницький В. В. [2; ORCID ID: 0000-0001-8845-7643],
к.е.н., доцент,
Ступницька Н. І. [3; ORCID ID: 0000-0002-4490-1316],
викладач

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

²Дубенська філія вищого навчального закладу «Відкритий університет розвитку людини "Україна"», м. Дубно

³Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

КОНТЕКСТ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Розглянуто основні тенденції міжнародних міграційних процесів. В дослідженні доведено, що максимальний пік міграційних процесів припав на період 2015–2017 років. При цьому кінцевим маршрутом цих потоків є Німеччина, Франція, Англія. Вказано, що міграційна політика Європейського Союзу визначається так званим Шенгенським протоколом. Проте він не є загальновизнаним та обов'язковим. Так, Англія, Ірландія та Данія взагалі не беруть участі у розробці та реалізації єдиної європейської міграційної політики. Для інших країн впроваджені так звані міграційні квоти щодо залучення біженців та мігрантів. Проте розроблений квотний механізм не влаштовує більшість країн, особливо Італію, Грецію, Португалію (країни на межі прийому біженців із Африки та Східної Азії), а такі країни як Австрія та Швейцарія повністю відмовилась від прийому біженців.

Доведено, що в практичній управлінській діяльності, міграційна політика зорієнтована на реалізацію програм, спрямованих на залучення трудових мігрантів відповідних професій, а також таких, що стимулюють репатріацію. Фактично, кожен уряд може застосовувати як м'які, так і жорсткі заходи щодо примусового виселення закордонних працівників. Проте в сучасний період, ці заходи не дають відповідного ефекту, навпаки, поширюється міграція за рахунок біженців та катастрофічно зростає нелегальна міграція.

Виявлені концептуальні тенденції у розвитку трудової міграції в період пандемії коронавірусної хвороби COVID-19. Проаналізовано законодавчі зміни міграційної політики країн ЄС у зв'язку з ситуацією «ідеальний шторм».

Вказано, що сучасна міжнародна міграційна політика зазнає корінної зміни у зв'язку з багатовекторними чинниками в процесі глобалізації, і буде орієнтуватися на упорядковану, безпечну, легальну,

відповідальну та мобільну міграційну модель на базі новітньої цифрової економіки.

Ключові слова: міграція; міграційна політика; міжнародні міграційні процеси; пандемія коронавірусної хвороби COVID-19.

Одна із нагальних проблем сучасної світової спільноти – це проблема демографічних змін. Іншими словами, населення планети Землі неухильно старіє та у повній мірі не відтворюється. Тому перед урядом кожної країни, демографічні проблеми висувають, поточні та стратегічні загрози, які необхідно вирішувати комплексно. Міграційна політика країни покликана забезпечувати подолання негативних демографічних явищ та тенденцій. Крім того, розгортання глобалізаційних процесів, відмінності в соціально-економічному розвитку національних економік виступають чинником, що стимулює окремі групи населення здійснювати переміщення та робочу діяльність в інших регіонах, країнах чи континентах.

Економічно розвинуті країни збільшують чисельність населення за рахунок іммігрантів, насамперед трудових. Відповідно для інших, менш економічно розвинутих країн, відтік трудового потенціалу призводить до втрати динаміки економічного розвитку країни та національної безпеки.

Проблематика міжнародних міграційних процесів та їх регулювання досить всебічно та глибоко опрацьовано в наукових працях зарубіжних та українських вчених: Майданік І., Адамс Р., Алонсо Х., Боряса Дж., Вільямсон Дж., Макхейл Дж., Торрес М., Гнатюк Т., Гутьєррес Р., Столярчук Я., Іванкова- Стецюк О., Чао Н., Каремер Д., Левхарі Д., Лібанова Е., Лі Х., Лук'яненко Д., Малиновська О., Парнвелла М., Піскун О., Педерсен П., Питлікова М., Позняк О., Равенштейн Е., Розка І., Сміт А., Старк О., Солімано А., Ткаченко Л., Томас В., Хаттон Т., Хікс Дж., Ціммерман К., Шульга М. та інших.

Метою дослідження є оцінка міграційних процесів ЄС в контексті українського вибору щодо європейської співдружності та концептуальних змін за рахунок пандемії коронавірусної хвороби COVID-19. Згідно мети визначено наступні наукові **завдання**:

- дослідити процеси регулювання міграційної політики на національному та континентальному рівнях;
- відзначити нові тенденції в міжнародному міграційному просторі через нагальні непередбачувані світові тенденції, спричинені пандемією коронавірусної хвороби COVID-19;
- виявити роль та місце України в міграційних потоках в новітніх

світових динамічно-невизначених умовах.

Демографічні тенденції в Європі з 1990 визначені у «Європейському демографічному списку даних» як наслідки дії переважно двох чинників. Серед яких, по-перше, природній приріст населення через народження і смертність, по-друге, нарощення динамічної активності світових міграційних процесів [1].

Розглянемо факторний показник приросту населення по його збільшенню та зменшенню. Відтак, Ірландія забезпечує приріст населення на рівні 36% через чинник природного зростання кількості населення. Найнижчий приріст населення відзначено в Боснії та Герцеговині. Адже ці країни сформовані недавно, тому економічна ситуація змушує населення шукати більші доходи за межами новостворених державних формувань, тому міграційний відтік населення склав 22%.

Серед територіальних угруповань Євросоюзу слід відзначити основні зони активних змін міграційних показників. По-перше, це скандинавські країни. Так, 24% приросту населення в Норвегії забезпечили притік іноземних мігрантів та природний приріст населення (при цьому співвідношення цих показників 50 на 50). У Швеції забезпечено приріст населення на 17% переважно через залучення в економіку країни іноземних мігрантів.

Аналогічна ситуація прослідковується в Південно-Західній Європі (Франція, Іспанія). Так, для Франції домінує збільшення населення за рахунок природного фактору та незначного перевищення над природним рівнем потоку зовнішніх мігрантів. Відповідно показник склав 18%. В Іспанії приріст населення складає 20%, переважно через зовнішньо-міграційні процеси.

Окремо щодо даного показника можна виділити Швейцарію, де зафіксований найбільший рівень приросту населення – 26%. Цей приріст зумовлений виключно за рахунок імміграції.

Проведемо аналіз зміни кількості населення в постсоціалістичних країнах Східної Європи. Країни, в яких рівень скорочення населення склав понад 20% – це Латвія, Литва, Молдова, Болгарія, Боснія і Герцеговина та Косово. Водночас в Словаччині, Чехії і Словенії зафіксований незначний приріст населення, на рівні 2–3%.

Вказані тенденції країн Східної Європи науковці констатують як прояв чинника динамічного нарощення світових міграційних процесів з менш розвинутих країн в економічно-розвинені. Цю думку чітко відзначив демограф Австрійської академії наук Томаш Сobotка: «Міграційні рухи стали рушійною силою зростання і зменшення населення Європи». Водночас він відзначив, що європейський

континент чітко розділений на дві зони: країни Західної та Східної Європи за рахунок міграційного руху. При цьому коефіцієнт народжуваності в цих економічних зонах практично співпадає [2].

Закономірністю також є те, що країни Європи на чолі з Англією, Ірландією та Данією практично відсторонилися від міграційної політики.

Відзначимо те, що зона ЄС прийняла єдину міграційну політику через підписання так званого Шенгенського протоколу. Ця політика визначає рівень квот на залучення емігрантів та біженців. Сам рівень квот визначається через співвідношення критеріїв, а саме базовими лишається чисельність, рівень ВВП та рівень безробіття в країні. Четвертий показник – суто міграційний, який відзначає кількість прийнятих біженців в країну з 2010 до 2014 роки. Згідно таких критеріїв Німеччина повинна залучити 22% біженців, а Франція – 17%. Загалом ці країни найбільше прийняли усіх біженців в Європі – 40%. Для Іспанії така квота склала 11% [3].

Таке управління міграційними процесами не знаходить позитивного відгуку у національних урядах європейських країн, зокрема Іспанії і Франції, а країни Вишеградської четвірки (Польща, Словаччина, Чехія та Угорщина) взагалі відмовились від запропонованих квот.

Таким чином, парламент ЄС спробував вирішити міграційну політику через домовленість щодо добровільного розподілу мігрантів по країнах. Такий підхід до вирішення проблеми не забезпечив реалізації ефективної міграційної політики ЄС. Однак, згідно плану голови Європейської комісії у Європейському Союзі починають формуватися так звані міграційні «центри розвантаження» поза межами території ЄС. Першим таким центром стала Туреччина у березні 2016 році, що забезпечило контрольований потік мігрантів з Афганістану, Пакистану Ірану, Іраку та Сирії [4].

Громадянська війна в Сирії активізувала міграційний потік біженців через Туреччину, тому уряд ЄС змушений заключати другу угоду з Туреччиною, згідно якої Туреччина отримує фінансову допомогу з цільовим призначенням надання гуманітарної допомоги та впровадження освітніх програм для біженців. А Європейський Союз в свою чергу без проблем повертає Туреччині нелегалів із Сирії і допускає тих сирійських біженців, які не мали спроб нелегального перетину території ЄС. В той же час, Туреччина повинна гарантувати відкриття нових нелегальних маршрутів біженців та покращувати умови перебування сирійських біженців в Туреччині, що були досить суттєвими. Так, біженців повинні допускати на ринок праці. А

турецьким громадянам дозволяється оформляти прискорений безвізовий режим в країни ЄС. Іншими словами, дана політика передбачала зміну якісну структуру міграційного потоку в ЄС. Тобто, припиниться надходження «позацивілізаційних» біженців-нелегалів на противагу турецьких громадян, адже Туреччина визначена як безпечна країна поза ЄС.

Проте такий європейський підхід щодо контролю міграційних потоків себе не виправдав та не став ефективним. Водночас нелегальний потік перемістився ближче до території ЄС і отримав назву «маршрут мечетей». Центром новоствореного маршруту стала Боснія і Герцеговина.

Результатом міграційної політики для Європи стала надмірна концентрація біженців на території ЄС, а отже, і загострення гуманітарних проблем. Ряд країн на чолі з Францією, Австрією та Швейцарією не дають можливості офіційної міграції біженців на їх території. Румунія, Хорватія, Угорщина жорстко посилюють прикордонні пропуски та не допускають в'їзд біженців. А Сербія приймає чіткі та однозначні заходи – кордонне обмеження.

Однак прослідковується і протилежна тенденція, коли країни намагаються підвищити квотну норму. Серед таких країн першою про підвищення квоти на прийняття мігрантів заявила Португалія. Якщо попри норми 4,5 тис. осіб уряд цієї країни планував прийняти 5,8 тис. осіб. Така політика висувається внутрішньою демографічною ситуацією, спричиненою двома чинниками. По-перше, це за останні чотири роки 0,5 млн громадян країни назавжди покинули країну. По-друге, показник народжуваності найнижчий серед країн ЄС. Згідно з прогнозами, Португалія більш ймовірно втратить 20% свого населення до 2060 р., що спричинить демографічну ситуацію, коли в країні буде 8,6 млн громадян [5]. Тому національна демографічна політика у малорозвинутих країнах ЄС змушує уряди не дотримуватись, а іти всупереч загальноновизнаній тенденції європейської міграційної політики.

Розглянемо динаміку зміни інтенсивності міграційних потоків в світі. Якщо період 1990–2000-х рр. розглядається як стабілізуючий період, коли міжнародний показник міграційного потоку (International migrant stock) знаходився на рівні 2,8–2,9%, то з 2003 року він неухильно зростає і на кінець 2019 р. склав 3,5% [6] (рис. 1).

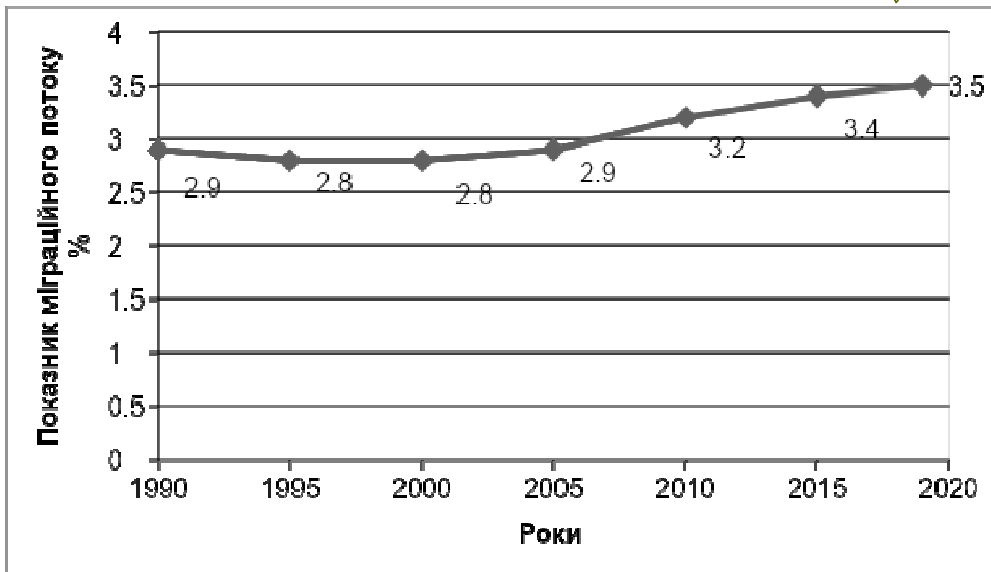

Рис. 1. Глобальний показник міграційного потоку протягом 1990–2019 рр.

Такий ріст міграційних потоків зумовлений насамперед зростанням чисельності біженців. Так, до 1975 р. чисельність біженців була в межах 1,6–2,3 млн осіб. Інтенсивність потоків біженців різко зростає з 1975 р. і досягає максимального піку у 1992 р. до 17,8 млн осіб. З 1993 р. по 1998 р. спостерігається скорочення інтенсивності біженців, і у 2005 р. їх найменша кількість 8,7 млн осіб. Крім того, виділяється досить стабільний період кількості біженців протягом 2008–2012 рр. з чисельністю 10,5 млн осіб. А з 2013 р. розпочинається другий активний пік зростання кількості біженців у світі, максимальна їх кількість склала 20,4 млн осіб у 2019 р. Зазначимо, що станом на 2019 р. загальна чисельність мігрантів складала 271,6 млн осіб попри населення 7,5 млрд осіб, що складає 3,5%, причому третина мігрантів – малолітні діти [6]. (рис. 2).

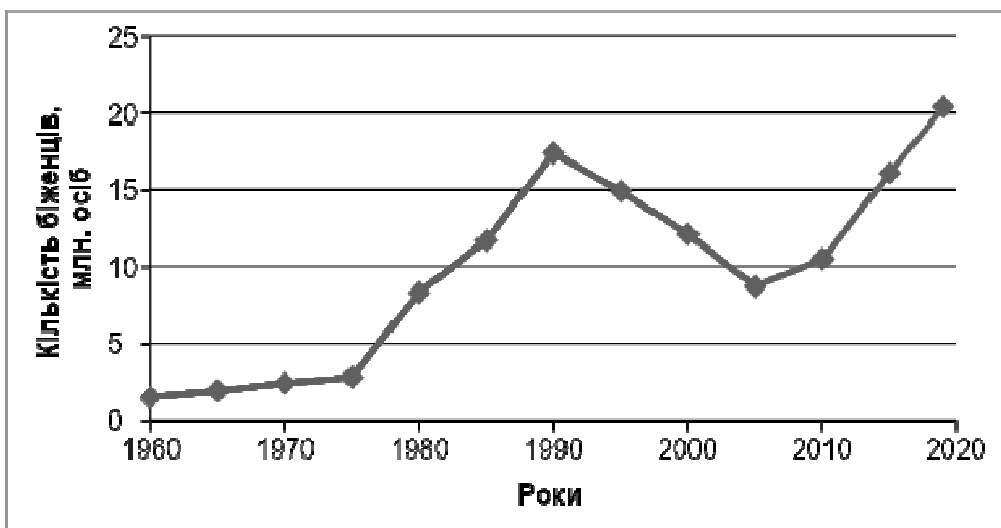

Рис. 2. Світова динаміка потоків біженців протягом 1960–2019 рр.

Найінтенсивніший період біженців у Європі прослідковується у 2015–2017 рр. і складає понад 571 тис. осіб. При цьому кінцевою метою біженців були країни з високим рівнем стабільності та безпеки, а саме: Німеччина, Франція та Великобританія. Франція і Великобританія найбільше (74% та 73% відповідно) серед країн ЄС надають відмову статусу біженця. Для Європейського Союзу відзначені чотири зони надходження мігрантів та біженців. Найінтенсивніший потік проходив через Грецію з Єгипту та Туреччини, другий потік – це Італія з Лівії, третій – Іспанія із Марокко і Алжиру, четвертий – через Болгарію з Туреччини (рис. 3) [7].

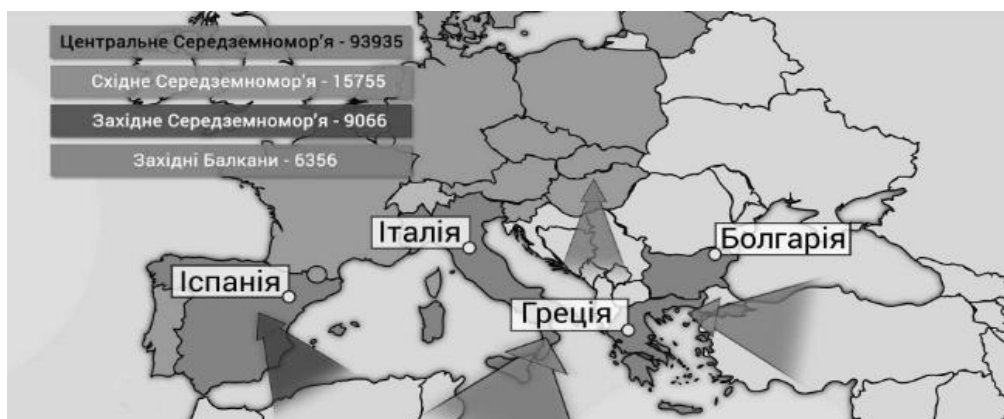

Рис. 3. Географія потоків біженців в країни Європейського Союзу

У світовому розрізі географічна зона прийняття мігрантів досить концентрована. Так, Європа займає домінуюче положення щодо кінцевого пункту надходження мігрантів – 82 млн осіб. Другу

позицію займає Північна Америка – 59 млн осіб, а третю – Західна Азія – 49 млн осіб.

Концентрація мігрантів за місцем проживання теж досить обмежена в світовому географічному просторі. Половина всіх мігрантів проживають в десяти економічно розвинутих країнах світу – США (19% від усіх мігрантів), Німеччина (13 млн осіб) та Саудівська Аравія (13 млн осіб), Росія (12 млн осіб), Великобританія (12 млн осіб), ОАЕ (9 млн осіб), Франція, Канада, Австралія (по 8 млн осіб) та Італія (6 млн осіб).

Останні роки міграційна політика у світі зазнає серйозних змін та коректувань. Вперше це проявилось в Європейському Союзі. Значний нелегальний міграційний наплив в Європу призвів до проблеми негайної допомоги біженцям з північних африканських регіонів. Насамперед це проведення операцій порятунку (операція порятунку мігрантів «Маре Нострум» італійського уряду впродовж 2013–2014 рр.), організація місць тимчасового перебування та перевід масових нелегальних потоків у чинне законодавче поле. Відповідно протягом 2015–2016 рр. ряд європейських країн ввели жорсткі заходи щодо контролю своїх кордонів (Бельгія, Норвегія, Угорщина, Німеччина, Данія, Швеція, Словенія, Австрія).

Наступним викликом міжнародної міграційної політики стала ситуація з розповсюдженням пандемії коронавірусної хвороби COVID-19. Так, Європа перша серед регіонів світу різко та односторонньо посилила міграційну політику. Відповідно в Греції закрилися на карантин міграційні табори та припинили дії програми переселення, робота служби із надання притулку була припинена. Німеччина, Англія, Бельгія, Данія, Угорщина, Австрія, Нідерланди відмовилися приймати біженців.

Проте прослідковується й протилежна ситуація, коли країни змушені відкривати кордони для іммігрантів. Так, Туреччина 29 лютого офіційно заявила про відкриття кордонів ЄС для сирійських біженців і межі кордону перетнуло 18 тис. біженців. Це було зумовлено неспроможністю уряду Туреччини справитися з напливом біженців, а Греція заявила про не готовність їх прийняти, відбулись сутички біженців з грецькими поліцейськими [8].

У фінансовому плані міграційна політика зазнала серйозних проблем. Ще у 2016 році Туреччина не дотримувалася обіцяних ЄС фінансових надходжень на вирішення сирійських біженців. В період пандемії ці проблеми ще більше загострилися, адже частина фінансових ресурсів у період пандемії не прогнозовано повинна направлятися на боротьбу з розповсюдженням захворювання. А це накопичує потенціал соціальної напруги в європейському

суспільстві, що призводить до погіршення відносин між корінним населенням та мігрантами. Відповідно зростає рівень безробіття.

На початку 2020 р. в глобальному масштабі проявилась специфічна ситуація, яка отримала назву «ідеальний шторм», що означає збіг негативних чинників (розгортання світової пандемії, падіння цін на нафту, поширення економічної кризи, закриття кордонів між країнами навіть в середині регіональних об'єднань, обмеження зовнішньої торгівлі, еколого-кліматичний дисбаланс), що визначають характери зміни всієї моделі світової економіки. На цьому фоні популістська міграційна політика втрачає свої пріоритети. Так, проявляються явища диференціації в'їзного потоку, тобто пріоритет надається мігрантам, що мають високу професійну кваліфікацію. Посилюється віковий розподіл, мігранти віком понад 40–50 років не мають можливості отримати дозвіл на переїзд. Прослідковується загальна тенденція щодо падіння рівня освіти у мігрантів. Невідпрацьований механізм залучення мігрантів до некваліфікованої робочої сили, і загалом прив'язка мігрантів до національного ринку праці.

Українська економіка, згідно з політичними поглядами, втрачає економічні зв'язки з багатьма пострадянськими підприємствами, в першу чергу це стосується військово-промислового комплексу. Такі розриви призводять до надлишку кваліфікованої робочої сили. На фоні тотального зубожіння населення ці працівники шукають можливість працювати та отримувати достатній рівень заробітної плати. Відповідно іде орієнтація на економіку сусідніх країн, насамперед Росії та країн Східної Європи.

Укладання Україною ряду угод про малий прикордонний рух в період 2007–2014 рр. значно посилило трудові міграційні потоки в ЄС. В подальшому до цих процесів залучаються жителі віддалених від кордону регіонів, адже економічна ситуація значно погіршується та розгортається економічна криза. Для української міграції характерним явищем є віковий склад – від 18 до 44 роки, що становить 71% усіх трудових мігрантів, а також довгострокова перспектива, тобто виїзд на тривалий час. Ще однією ознакою є зростання кількості мігрантів з числа студентів, які навчалися за кордоном.

Щодо Німеччини, за статистикою Центрального реєстру обліку іноземців, їх в країні налічується всього до 38 тис., а більшість мігрантів працюють на допоміжних роботах, що не відповідають їхній кваліфікації. Так, з країн поза межами ЄС у 2017 році до Німеччини прибуло 60 тис. осіб, однак лише близько 23 тис. надали підтвердження своєї професійної освіти.

Щодо специфіки українсько-російських міграційних процесів, то експериментатор закордонних справ П. Клімкін вказав, що в Росії живе практично «кожен дванадцятий» українець, тобто в РФ перебуває на роботі 3 млн українців [9].

З впровадженням заходів щодо протидії розповсюдження пандемії коронавірусної хвороби COVID-19, незважаючи на тотальну інформацію про масове повернення українських заробітчан, статистика Державної прикордонної служби вказує на іншу тенденцію. Так, за період січень-лютий 2020 р. з усіх міграційних напрямків, за виключенням Росії, з України виїхало на 423 тис. осіб більше ніж повернулось. Протягом березня-травня 2020 р. в Україну повернулося на 406 тис. осіб більше ніж виїхало. Але слід врахувати, що серед повернутих була велика кількість студентів, туристів та інших категорій населення, що були вимушені негайно повертатися. Як засвідчує Державна прикордонна служба, протягом 2013–2019 рр., Україну покинуло майже 1 млн осіб, а це значно більше ніж повернулось. Тобто, ті хто повернувся після карантину, не становить і половини кількості, що перетинає кордон регулярно. Загалом регулярний місячний потік українців за кордон складає 1,5–2 млн осіб. Тому, починаючи з 2013 року, кількість тих, хто повернувся з-за кордону не перевищує чверті мігрантів, які покинули Україну. Ці висновки підтверджені обліком грошових переказів по заробітній платі та переказів українським домогосподарствам [10].

Відзначимо те, що більше 5% населення, а це 2,1 млн осіб «випали» з сфери економічної діяльності України. Це ті, хто зареєстрований в Україні, проте не здійснюють економічну діяльність в межах країни. Такій ситуації сприяло впровадження безвізового режиму за рахунок проїзду по біометричних паспортах, коли трудові мігранти в країнах перебувають терміном до 3 місяців. Сезонна економіка європейських країн потребує значних трудових ресурсів, наприклад, Франція – понад 200 тис. польових робітників, Великобританія – 90 тис., Німеччина – 300 тис., Італія – 250 тис., Іспанія – 7 тис., Австрія – 800, Фінляндія – 1 тис.

Отже, незважаючи на економічну кризу та світову епідеміологічну ситуацію, базова економіка країни (забезпечення продовольством) залишається реальною економікою, яка вимагає робочої сили. Для розвинутих країн, робоча сила черпається з країн, які в економічному плані виступають донорами. Україна є економічним донором для всіх європейських країн. В трудовій міграції, незважаючи на численні багатоваріантні обмеження територіальної рухомості населення, впроваджений цілий ряд виключень, які дозволяють інтенсивно перетинати кордони. Іншими

словами, розвинуті країни економічно зацікавлені у відкритості міграційних каналів. Водночас новітні проблеми світу змушують уряди країн перекривати більшість міграційних, в тому числі трудових каналів від стихійних міграційних потоків. В глобальному плані скорочення трудової міграції загострює внутрішні протиріччя глобалізації, насамперед це відчутно відображається на країнах, економіка яких в більшості або цілком залежить від фінансових потоків своїх співвітчизників. За відсутності офіційних каналів імміграції слід очікувати зростання нелегальних переміщень. Крім того, сезонна економіка розвинутих країн призводить до того, що уряди цих країн вимушені відмінити проходження співбесід та обов'язкової 14-денної ізоляції.

Таким чином, демографічна ситуація сучасного світу є досить однобічною та прогнозованою, тобто спостерігається різке скорочення чисельності населення окремих менш економічно розвинутих країн і зростання чисельності населення більш економічно розвинутих країн та континентальних регіонів. Водночас у всіх країнах продовжується процес старіння нації. Зазначимо, що основою економічного розвитку є і будуть трудові ресурси. Відповідно міграційна політика окремих національних економік орієнтується на залучення молодого трудового потенціалу населення інших країн. Глобалізація яскраво висвітила дані проблеми. Для економічного обґрунтування доцільності залучення іноземних трудових мігрантів впроваджено категорію людський капітал та критерії його плинності. В практичній управлінській діяльності, міграційна політика зорієнтована на реалізацію відповідних програм, які спрямовані на стимулювання залучення трудових мігрантів відповідних професій, а також програм, що спрямовані на стимулювання репатріації. Це приклади успішних програм Франції та Німеччини. Фактично, кожен уряд може застосовувати як м'які, так і жорсткі заходи щодо примусового виселення закордонних працівників. Проте в сучасний період, ці заходи не дають відповідного ефекту, навпаки, поширюється міграція за рахунок біженців та катастрофічно зростає нелегальна міграція.

Міграційна політика Європейського Союзу визначається так званим Шенгенським протоколом. Проте вона не є загальновизнаною та обов'язковою. Так, Англія, Ірландія та Данія взагалі не беруть участі у розробці та реалізації єдиної європейської міграційної політики. Для інших країн впроваджені так звані міграційні квоти щодо залучення біженців та мігрантів. Проте розроблений квотний механізм не влаштовує більшість країн, особливо Італію, Грецію, Португалію (країни на межі прийому

біженців із Африки та Східної Азії), а такі країни, як Австрія та Швейцарія повністю відмовилась від прийому біженців. В той же час, невизначеність закінчення термінів пандемії та непередбачуваність довгострокових наслідків щодо світової економічної рецесії, залишає невизначені перспективи людського переміщення. Однак можна сказати, що через об'єктивні економічні закономірності та територіальні зонування, рухомість населення буде поступово відновлюватись. Проте це однозначно буде здійснюватися під строгим контролем санітарно-епідемічних правил з використанням цифрових платформ контролю за переміщенням населення. Іншими словами, людство знаходиться на стадії формування нової міграційної моделі, яка буде чітко упорядкована, безпечна, легальна, відповідальна та мобільна.

1. Демографи: населення Східної Європи скорочується, Західної – зростає. *Європейська правда. Міжнародна безпека та інтеграція*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/06/23/7083535/> (дата звернення: 16.09.2020).
2. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. : колектив авторів / за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е. М. Лібанової. К. : Український центр соціальних реформ, 2006. 138 с.
3. Фітисова А., Солодько А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. *Аналітичний центр CEDOS*. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky> (дата звернення: 16.09.2020).
4. ЄС незадоволений діями Туреччини щодо стримування потоку біженців. *Європейська правда. Міжнародна безпека та інтеграція*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/01/8/7043114/> (дата звернення: 16.09.2020).
5. Португалія хоче прийняти 10 тис. мігрантів для покращення демографічної ситуації. *Європейська правда. Міжнародна безпека та інтеграція*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/02/22/7045223/> (дата звернення: 16.09.2020).
6. Офіційний сайт Migration data portal. URL: https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2019 (дата звернення: 16.09.2020).
7. О. Токарюк. Як Європа намагається зупинити потік мігрантів. *Громадске*. URL: <https://hromadske.ua/posts/yak-yevropa-namahaietsia-zupynyty-potik-mihrantiv> (дата звернення: 16.09.2020).
8. Ердоган: Туреччина відкрила кордон в ЄС для сирійських біженців. *Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/02/29/7106951/> (дата звернення: 16.09.2020).
9. На території РФ нині проживає близько трьох мільйонів українців. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2446886-urosii-zive-majze-tri-miljoni-ukrainciv-klimkin.html> (дата звернення: 16.09.2020).
10. Шавалюк Л. Заробітчани. Актив чи тягар. *Тиждень.ua* URL: <https://tyzhden.ua/Economics/244555> (дата звернення: 16.09.2020).

REFERENCES:

1. Demohrafy: naseleння Skhidnoi Yevropy skorochuietsia, Zakhidnoi – zrostaie. *Yevropeiska pravda. Mizhnarodna bezpeka ta intebratsiia*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/06/23/7083535/> (data zvernennia: 16.09.2020).
2. Kompleksnyi demohrafichniy prohnaz Ukrainy na period do 2050 r. :

kolektyv avtoriv / za red. chl.-kor. NANU, d.e.n., prof. E. M. Libanovoi. K. : Ukrainskyi tsentr sotsialnykh reform, 2006. 138 s. **3.** Fitisova A., Solodko A. Mihratsiina kryza v YeS: statystyka ta analiz polityky. *Analychnyi tsentr CEDOS*. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky> (data zvernennia: 16.09.2020). **4.** YeS nezadovolenyi diiamy Turechchyny shchodo strymuvannia potoku bizhentsiv. *Yevropeiska pravda. Mizhnarodna bezpeka ta intehratsiia*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/01/8/7043114/> (data zvernennia: 16.09.2020). **5.** Portuhaliia khoche pryiniaty 10 tys. mihrantiv dlia pokrashchennia demohrafichnoi sytuatsii. *Yevropeiska pravda. Mizhnarodna bezpeka ta intehratsiia*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/02/22/7045223/> (data zvernennia: 16.09.2020). **6.** Ofitsiyni sait Migration data portal. URL: https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2019 (data zvernennia: 16.09.2020). **7.** O. Tokariuk. Yak Yevropa namahaietsia zupynyty potik mihrantiv. *Hromadske*. URL: <https://hromadske.ua/posts/yak-yevropa-namahaietsia-zupynyty-potik-mihrantiv> (data zvernennia: 16.09.2020). **8.** Erdohan: Turechchyna vidkryla kordon v YeS dlia syriiskykh bizhentsiv. *Yevropeiska pravda. Mizhnarodna bezpeka ta yevrointehratsiia Ukrainy*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/02/29/7106951/> (data zvernennia: 16.09.2020). **9.** Na terytorii RF nyini prozhyvaie blyzko trokh milioniv ukrainsiv. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2446886-u-rosii-zive-majze-tri-miljoni-ukrainciv-klimkin.html> (data zvernennia: 16.09.2020). **10.** Shavaliuk L. Zarobitchany. Aktyv chy tiahar. *Tyzhden.ua*. URL: <https://tyzhden.ua/Economics/244555> (data zvernennia: 16.09.2020).

Sribna Y. V. [1: ORCID ID: 0000-0002-6676-0606],

Candidate of Economics (Ph.D.), Senior Lecturer,

Stupnytskyi V. V. [2: ORCID ID: 0000-0001-8845-7643],

Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor,

Stupnytska N. I. [3: ORCID ID: 0000-0002-4490-1316],

Lecturer

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

²Dubno Branch Higher Education Institution «Open International University of Human Development "Ukraine"», Dubno;

³Rivne State Humanitarian University, Rivne

CONTEXT OF CURRENT TRENDS IN INTERNATIONAL MIGRATION PROCESSES

The main tendencies of international migration processes are considered. The study proved that the maximum peak of migration processes occurred in the period 2015-2017. The final route of these flows is Germany, France, and England. It is stated that the migration policy of the European Union is determined by the so-called Schengen Protocol. However, it is not generally accepted and mandatory.

England, Ireland and Denmark do not participate at all in the development and implementation of a common European migration policy. For other countries, so-called migration quotas have been introduced to

attract refugees and migrants. However, the developed quota mechanism does not suit most countries, especially Italy, Greece, Portugal (countries on the verge of receiving refugees from Africa and East Asia), and countries such as Austria and Switzerland have completely refused to accept refugees.

It is proved that in practical management, migration policy is focused on the implementation of appropriate programs aimed at stimulating the involvement of migrant workers in the relevant professions, as well as programs aimed at encouraging repatriation. and harsh measures to forcibly evict foreign workers. However, in modern times, these measures do not have the desired effect, on the contrary, migration is spreading due to refugees and illegal migration is growing catastrophically.

Conceptual trends in the development of labor migration during the pandemic of coronary heart disease COVID-19 have been identified. The legislative changes of the migration policy of the EU countries in connection with the situation of «ideal storm» are analyzed.

It is stated that the current international migration policy indicates a radical change due to multi-vector factors in the process of globalization, and will join an orderly, safe, legal, responsible and mobile migration model based on the latest digital economy.

Keywords: migration; migration policy; international migration processes; pandemic of coronavirus disease COVID-19.

Срибная Е. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-6676-0606],

к.э.н., старший преподаватель,

Ступницкий В. В. [2; ORCID ID: 0000-0001-8845-7643],

к.э.н., доцент,

Ступницкая Н. И. [3; ORCID ID: 0000-0002-4490-1316],

преподаватель

¹Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно;

²Дубенский филиал высшего учебного заведения «Открытый международный университет развития человека “Украина”», г. Дубно;

³Ровенский государственный гуманитарный университет, г. Ровно

КОНТЕКСТ СОВРЕМЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ МИГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Рассматриваются основные тенденции международных миграционных процессов. В исследовании доказано, что максимальный пик миграционных процессов пришелся на период 2015–2017 годов. При этом конечным маршрутом являются Германия, Франция, Англия. Указывается, что миграционная политика Европейского Союза создается так называемым Шенгенским протоколом. Однако он не является

общепризнанным и обязательным. Англия, Ирландия и Дания не участвуют в разработке и реализации единой европейской миграционной политики. Для других стран внедрены так называемые миграционные квоты по привлечению беженцев и мигрантов. Однако разработанный квотный механизм не устраивает большинство стран, особенно Италию, Грецию, Португалию (страны на грани приема беженцев из Африки и Восточной Азии), а такие страны, как Австрия и Швейцария полностью отказались от приема беженцев.

Доказано, что в практической управленческой деятельности, миграционная политика ориентирована на реализацию соответствующих программ, направленных на стимулирование привлечения трудовых мигрантов соответствующих профессий, а также программ, направленных на стимулирование репатриации. Фактически, каждое правительство может применять как мягкие, так и жесткие меры по принудительному выселению иностранных работников, однако на современном этапе эти меры не дают нужного эффекта, наоборот, распространяется миграция за счет беженцев, катастрофически растет нелегальная миграция.

Обнаружены концептуальные тенденции развития трудовой миграции в период пандемии коронавирусной болезни COVID-19. Проанализированы законодательные изменения миграционной политики стран ЕС в связи с ситуацией «идеальный шторм».

Указанно, что современная международная миграционная политика указывает на коренное изменение в связи с многовекторными факторами в процессе глобализации и сводится к упорядоченной, безопасной, легальной, ответственной и мобильной миграционной модели на базе новейшей цифровой экономики.

Ключевые слова: миграция; миграционная политика; международные миграционные процессы; пандемия коронавирусной болезни COVID-19.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2020 р.